

αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι τὸν ἐδόξαζον, καὶ ἔλεγον ὅτι τοὺς Ἄλβανούς του «ἀνέδειξεν ἐν τῶν ἰσχυροτέρων ἔθνων τῆς Ἡπείρου». Καὶ οἱ Ἕλληνες ἀπεκάλουν αὐτὸν νέον Ἡβέρρον· αὐτὸς δὲ εἰς τοῦτο ἐκολακεύετο, διότι ἀμυδρῶς τῷ προσμεϊδία ἡ ἰδέα τῆς κατακτήσεως ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Ἄλλ' ὁ πόθος οὗτος δὲν ὑπερέβαινε τὴν χαμερπῆ αὐτοῦ φιλαυτίαν· ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἀπλήστῳ αὐτοῦ ψυχῇ δὲν ὑπῆρχε τόπος ἰκανός, ὅπως εἰσδύσῃ ἰδέα σοβαρὰ καὶ ἐθνικῆ. Ἡ δύνατο μὲν ὁ Ἄλῆς νὰ γείνη ὁ ἐκούσιος πλάστης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ δὲν ἔγεινεν ἢ τὸ ἀκούσιον αὐτῆς ὄργανον· ἡ δύνατο μὲν νὰ ἦναι τὸ στήριγμα τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ἀλλ' ὑπῆρξε συγχρόνως καὶ τὸ φόβητρον καὶ τὸ θῦμα αὐτῆς· ἡ δύνατο μὲν νὰ ἀναδείξῃ τὴν Ἀλβανίαν του ἀνεξάρτητον, ἀλλ' ὅμως ἡ δύναμις τοῦ πνεύματός του δὲν ἦτο ἀρκούντως ἰσχυρὰ νὰ δεχθῆ τὸν χριστιανισμόν, ἀπαραίτητον πρὸς τοῦτο στοιχεῖον. Διότι διαμερισμὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους εἶνε κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰσλαμισμού ἰδέα ἀφόρητος. «Ἐν μιᾷ ἠθῆκ' ἔθνη χωροῦσι δύο ζῆφον», λέγει τουρκικῆ τῆς παροιμίας.

(Μετὰφρασις I. Ηερδάνογλου).

ΓΕΡΒΙΝΟΣ.

Ἡ ἐπομένῃ ἔκθεσις εἶναι μετὰφρασις ἀποσπάσματος λόγου περὶ τῶν νεωτάτων ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων καὶ συγγραφῶν, ἐκφωνηθέντος ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς σχολῆς κ. Α. Δουμῶν κατὰ τὴν γενομένην ἐν τῇ σχολῇ φιλολογικῇ ἐμῆγυρον τῇ 17 Μαρτίου, καὶ δημοσιευθέντος ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς εἰρημένης σχολῆς.

Σ. τ. Δ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1877.

Μετὰφρασις Α. Μ.

... Αἱ νεώταται ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις, αἱ ἀνά τὴν Ἑλλάδα δούλην καὶ ἐλευθερὰν γενόμεναι, εἶναι τόσον πολυάριθμοι, ὥστε ἀδύνατον ἄνευ μακρογορίας νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν ἐνταῦθα μόνον ἐπιτροχάδην ποιούμεν ἀπλῆν αὐτῶν ὑπόμνησιν. Ἡ ἐπιστήμη ἐπὶ πολὺ θέλει ἀσχοληθῆ περὶ αὐτῶν.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως ἀπεκάλυψαν πᾶν ὅτι ὑπελείπετο αὐτόθι ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως· τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὰ περὶ αὐτὸν κτίρια καὶ τὴν στοᾶν τὴν συνδέουσαν τὰ δύο θέατρα. Ἀνευρέθησαν δὲ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ μέρους τούτου τοσαῦται ἐπιγραφαί, ὥστε εἰς τὰς ἐπιγραφικὰς συναγωγὰς ὡς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τῶν ἡμετέρων μελετῶν θέλουσιν ἀμέσως δημοσιεῦθαι προσθήκαι. Ἡ ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία διὰ τῶν εἰρημένων ἀνασκαφῶν ἐδιπλασίασε τὴν ἐργασίαν τῶν περὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐπιγραφῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἀσχολουμένων· οὐχ ἦττον ἡ ἀφοσίωσις πάντων δὲν ἤρκεσεν ἄχρι τοῦδε νὰ ἐρμηνεύσῃ τοσαύτην ποικιλίαν ἐπιγραφικῶν μνημείων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον,

ὡς ἐπὶ παραδείγματος τὸ ἀναφερόμενον εἰς τοὺς Χαλκιδεῖς ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων, εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνασκαφῶν ἀνευρέθησαν 170 ψήφισματα, 37 ἀναγραφαὶ ταμιακαὶ, 126 ἐπιγραφαὶ τιμητικαὶ, 100 ἀναθηματικαὶ τῷ Ἀσκληπιῷ, 12 χορηγικαὶ, 20 διδασκαλῖαι. Τὸ ὅλον δὲ τῶν ἀνευρεθεισῶν ἀνέρχεται εἰς 1061.

Πρὸς τούτοις ἀνευρέθησαν 1400 τεμάχια γλυφῶν, ἀναγλύφων, ἀνδριάντων καὶ ἄλλων τιμημάτων. Ἡ πλουσία συλλογὴ τῶν εἰς τὸν Ἀσκληπιῶν ἀναθημάτων (ex-voto) ἀποτελεῖ ἐν ὅλον μοναδικὸν ὡς πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν ἀπεικονιζομένων ὑπ' αὐτῶν παραστάσεων, ἃς ἐνέπνεεν ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ τούτου. Εὐτυχῶς διευκολύνεται ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἀφαιρεμάτων, τῶν διατηρουμένων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τῶν ὁποίων περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν πλεῖστα μέρη.

Συγχρόνως ἡ Ἑταιρία ἐνήργησε καὶ εἰδικὰς ἀνασκαφὰς εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καταπλουτίασα δι' αὐτῶν τὰ τοπικὰ μουσεῖα, ἅτινα συνέστησεν εἰς πολλὰς πόλεις. Ἡ ἴδρυσις τῶν μουσειῶν τούτων θέλει παράσχει μεγάλαν ὠφελείαν εἰς τὴν ἐπιστήμην· ἡ δὲ πρωτοβουλία τῆς συστάσεως αὐτῶν εἶναι ἀξία παντὸς ἐπαίνου. Ἡ μέριμνα αὕτη ὑπὲρ τῶν μνημείων τῶν ἐπαρχιῶν εἶναι ἡ ἀρίστη πασῶν. Πρὸ ὀλίγου δ' ἐδημοσιεύθη τῇ φροντίδι τῶν κκ. Dressel καὶ A. Milchhoeffer ὁ κατάλογος τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Σπάρτης ἀρχαιοτήτων. Τὸ μουσεῖον τῶν Θηβῶν περιέχει 206 ἀρχαιότητας, τὸ τῆς Τανάγρας ὑπὲρ τὰς 2000, ὧν ἡ καταγραφή ὁσονοῦπῳ περατοῦται. Τὰ μνημεῖα ταῦτα προσιτὰ ἤδη τοῖς πᾶσι γενόμενα, θέλουσιν εἰς τὸ μέλλον προφυλαχθῆ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς· ἀπαρτίζουσι δὲ οὕτως ἔχοντα συλλογὰς, ὧν ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς εἶναι σχεδὸν πάντοτε γνωστὸς, πλουτιζομένους διὰ τῆς προσθήκης ἐκάστοτε νέων ἀντικειμένων.

Ἡ Ἑταιρία ἤδη καθαρίζει τὰ ἀμέσως περὶ τὸ θέατρον τοῦ Βάκχου μέρη ὅπως μελετηθῶσιν αὐτόθι πολλὰ λεπτομέρεια τῆς κατασκευῆς. Παρασκευάζεται δὲ πρὸς ἀνασκαφὰς ἐν Ἐλευσίνοι. Ἐσκέφθη πρὸς τούτους νὰ κατεδαφίσῃ μέρος τοῦ μεσημβρινοῦ τείχους τῆς Ἀκροπόλεως· καὶ ἐὰν τὸ σχέδιον τοῦτο, τὸ ἄλλως δυσεκτέλεστον, πραγματωθῆ, σχεδὸν εἶναι βέβαιον ὅτι θέλουσιν ἀνακαλυφθῆ ἐπιγραφαὶ σπουδαιότεραι τῶν τέως διὰ τῶν τόσων ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν ἀνευρεθεισῶν.

Ὡς πρὸς τὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφὰς παρατηροῦμεν ὅτι ἡ περιγραφή τῶν δεύτερον αὐτόθι ἐπαναληφθεισῶν ἐργασιῶν, οὕπω ἀφίκετο ἡμῖν· οὐχ ἦττον γινώσκουμεν ἐν γένει πᾶν ὅτι ἡ ἐπιστήμη ὀφείλει εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Πολλὰ τῶν ἐπιγραφῶν μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθη-

σαν' πρό τινων δὲ μνηῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐρισκομένων ἐπιγραφῶν ὑπερτερεῖ τοῦ τῶν προηγουμένων· αἱ τοπογραφικαὶ εἰδήσεις εἶναι πολυπληθεῖς. Παραλείποντες ὅμως ἐνταῦθα τὰς μερικὰς συνεπείας τῶν ἐργασιῶν, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ μεγίστη ἀξία τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐκεῖ ἐρεύνης συνίσταται εἰς τὴν ἴδρυσιν ἀληθοῦς μουσείου ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἀνδριάντων καὶ ἀναγλύφων. Ἀποβαίνει δὲ δυνατὴ ἤδη ἡ πλήρης ἀπεικονίσις παντὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς, καὶ πρό πάντων τῶν δύο ἀετωμάτων, ἔργων τοῦ Παιωνίου ἐκ Μένδης καὶ τοῦ Ἀθηναίου Ἀλκαμένους. Ἐκ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεύνης τῆς Ὀλυμπίας ἐγνωρίσαμεν μίαν ἔτι σχολὴν γλυπτικῆς, καὶ προσεθέσαμεν ἐν κεφάλαιον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης.

Ὁ ἐν Δήλῳ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος οὐδέποτε ἐγένετο ἀντικείμενον πλήρους ἐρεύνης πρὸς ἀκριβῆ ἀναπαράστασιν. Ὁ γενόμενος ὅμως καθαρισμὸς τῷ 1877 καθιστᾷ εἰς τὸ μέλλον τὸ ἔργον τῆς ἐντελοῦς αὐτοῦ γνώσεως πλῆρες. Τὸ οἰκοδόμημα αὐτοῦ δὲν ἀνάγεται μὲν εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης, οὐχ ἦττον ὑπῆρξεν ἐν τῶν περιουσιωτέρων ἱερῶν τῶν ἀρχαίων, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην εἶναι ἄξιον σπουδῆς καὶ μελέτης. Αἱ αὐτόθι γινόμεναι ἀνασκαφαὶ δὲν ἀπεκάλυψαν μὲν ἀγάλματα, ἤγαγον ὅμως εἰς φῶς πληθὺν ἀναγραφῶν, αἵτινες καθιστῶσιν πῶς ἀναγκαίαν τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἱστορίας τῆς πλουσίας θρησκευτικῆς λατρείας ἐν τῇ ἀρχαίῳ τῆτι. Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις ἐν ὄλῳ αὐτόθι ἐπιγραφαὶ ὑπὲρ τὰς διακοσίας ἀκέραιαι καὶ κατὰ τεμάχια.

Αἱ περὶ Δωδώνης ἀνακαλύψεις, ὧν εἴχομεν καθολικὴν τινα μόνον γνῶσιν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐγένοντο ἀκριβέστεραι ἀφ' ἧς ἐδημοσιεύθησαν πίνακες τινες καὶ πολλὰ κείμενα ἐπιγραφῶν. Τὸ σύγγραμμα, τὸ πραγματευόμενον περὶ πάντων τούτων τῶν δωδωναίων μνημείων, μέλλει μετ' ὀλίγον νὰ δημοσιευθῆ. Ἐχει δὲ καὶ τὴν ἀξίαν ὅτι θέτει αὐτὴν ταύτην τὴν συλλογὴν ὑπ' ὅψιν ἡμῶν τὴν διοίκησιν τοῦ ἱεροῦ, τὸν τρόπον δι' οὗ οἱ εὐσεβεῖς τῆς ἀρχαιότητος συνεβουλεύοντο τὸ μαντεῖον, οὐτινας ἡ φήμη ἀνήρχετο εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν τῶν βορείων Ἑλλήνων ἦττον γνωστὴν τῆς τῶν λοιπῶν. Τοιαῦτα εἶναι τινα τῶν φιλολογικῶν θεμάτων, τῶν διαλευκανομένων, ὑπὸ τῶν ἀνευρεθέντων ἐπιγραφικῶν κειμένων, ἅτινα ὡς τοιαῦτα προκαλοῦσι τὴν προσοχὴν. Ποικιλώτατα ἱερὰ ἀντικείμενα, ὄρειχάλκιναι μορφαὶ ἀρχαίου ρυθμοῦ, σκεύη καὶ οἰκιακὰ κοσμήματα, ὧν συνήθως δύσκολος ἡ εὔρεσις τῆς χρήσεως, ἀποτελοῦσι συλλογὴν πολύτιμον διὰ τὴν πρόδον τῆς ἀρχαιολογίας.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Μυκηνῶν κατέπληξαν κατ'

ἀρχὰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας διὰ τοῦ καινοφανοῦς τῶν τύπων. Κατενοήθη μόνον εὐκόλως πάραυτα ὅτι πάντες ἐκείνοι οἱ θησαυροὶ καὶ πάντα τὰ συνοδεύοντα αὐτοὺς ἀντικείμενα, πλὴν τινῶν, ἀνεφέροντο εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν βυθμόν. Ἡ ἐνόησις τῆς συλλογῆς ἦτο τὸ πρῶτον, ὑπερ' ἣ ἐπισήμη παρετήρησεν. Εἰς τὰ εὐρήματα τῆς πρώτης ἀνασκαφῆς προσέθηκον σπουδαίαν συμβολὴν αἱ ἔρευναι τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ἰδίᾳ αἱ ἀνακαλύψεις, αἱ γινόμεναι εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως. Ἐνταῦθ' ἔτι αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν τάφων ἐν Σπάτα ἔδωκαν πολλὰς χιλιάδας ὑελίνων εὐρημάτων, ὀστεινῶν, κεραμίνων. Ἐκ τῶν ἀντικειμένων δὲ τούτων τινὰ εἶχον καταφανῆ σχέσιν πρὸς τὰ τῶν Μυκηνῶν. Οὕτω δ' ἐγένετο ἐν βῆμα ἔτι πρὸς τὰ πρόσω ἐβεβαιώθη ὅτι τὰ ἀρχαῖα τῶν Μυκηνῶν δὲν ἦσαν μεμονωμένα, ἀλλ' ἀνήκον εἰς χρόνους, ὧν τὰ ἱστορικὰ ἔχρη εὐρίσκοντο εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Προέβη δὲ ἡ ἐρμηνεία καὶ περαιτέρω. Ἐλέχθη καὶ ἀπεδείχθη ὅτι ὁ πολιτισμὸς, ἐν ᾧ παρήγοντο τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν ὁ λόγος ἦν, ἔκει ἐν Ῥόδῳ, ἐπὶ παραδείγματι ἐν Ἰαλυσῶν ὅτι παρετηρήθησαν ἔχρη αὐτοῦ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγίου πελάγους, καὶ δὴ ἐν οἰκίαις τῆς Θήρας, ἃς ἐκάλυψαν τὰ αὐτόθι γεωλογικὰ φαινόμενα, ὧν γέννημα εἶναι ἡ σημερινὴ μορφή τῆς νήσου· ὅτι ἡ ἐπίδρασις τοῦ πολιτισμοῦ τούτου καταδεικνύεται εἰς σειράν ἀρχαιοτήτων τῆς Κύπρου καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὡς μαρτυροῦσι μνημεῖα τινὰ τοῦ Ἰσαρλί.

Οὕτω διὰ τῶν ἀρχαιολογικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν ἔχομεν ἤδη πλουσίαν συλλογὴν καινοφανῶν ἀρχαιοτήτων, διαφορωτάτης καταγωγῆς, ἔχουσαν ταύτην τὴν μεγάλην ἀξίαν ὅτι παριστᾷ κατάστασιν τεχνουργίας οὐχὶ ἰδιαζούσης ἐν τινὶ χώρᾳ, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν φαίνεται ὅτι ἅπας ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἐγνώρισεν. Ἀπεκαλύφθη λοιπὸν ἡμῖν διὰ τούτων μία χρονικὴ περίοδος τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, περίοδος ἣτις πρέπει μὲν νὰ μελετηθῆ μετ' ἐπιφύλαξεως καὶ κριτικῆς, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ σχετικὴ θέσις δύναται ἤδη νὰ ὀρισθῆ. Διαβλέπομεν δὲ ἤδη τὴν ἀπομακρυσμένην αὐτῆς θέσιν εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς κατεσκευάζοντο τινὰ τῶν ἀντικειμένων τοῦ Ἰσαρλί. Ὡς πρὸς τὰ Σπάτα, ἐκ τινῶν δεδομένων τῶν κομημάτων, προσεγγίζομεν εἰς περίοδον μεταγενεστέραν. Πολλὰ ἀντικείμενα, ἰδίᾳ τὰ ἐξ ἐλέφαντος, μαρτυροῦσι τὴν ἐλληνο-ανατολικὴν ἐπίδρασιν. Ἐτέρα τεχνουργία διαδέχεται τοὺς τύπους τῶν Μυκηνῶν, τεχνουργία γνωστοτάτη, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὰ κύπελλα τῆς Κύπρου καὶ τῆς Παλεστίνης. Εἰς τοὺς χρόνους τούτους ἀφικόμεθα ἐν τῇ χρονικῇ περιόδῳ, τῇ ἀποτελούσῃ πρὸ παλῶν τὸ σύνθησις θέμα τῶν μελετῶν μας' προσεγγίζομεν εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἀσιατικοῦ ρυθμοῦ,

καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ἀγγεῖα τὰ φέροντα μελαίνιας εἰκόνας.

Τὰ εὐρήματα τῶν Μυκηνῶν, ἄγνωστα ἐν πρώτοις καὶ ἀλλόκοτα πράγματα θεωρηθέντα, σήμερον πρέπει νὰ κατασταθῶσι τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότατον κεφάλαιον τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις. Ἐχουσιν ὠρισμένην θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῇ, καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀδιασπᾶστος συνάπτεται πρὸς τ' ἀποτελοῦντα τὸ σύνολον τῆς κλασσικῆς ἀρχαιολογίας.

Ἐν Κύπρῳ ὁ θησαυρὸς τοῦ Κουρίου προσετέθη εἰς τόσας ἀξίας λόγου ἀνακαλύψεις, γενομένας ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὑφ' ἐνὸς μόνου ἀρχαιολόγου ἑδημοσιεύθη δὲ πρῶτονος μέρους τῆς περιγραφῆς αὐτοῦ. Ἐλάβομεν ὡσαύτως τὴν περιγραφὴν καὶ τοὺς πίνακας νέου θησαυροῦ τῆς Πραϊνέστου. Οὕτω δὲ ἡ περίοδος, ἣν ἀποκαλοῦμεν προσωρινῶς ἑλληνο-ανατολικήν, καὶ τὴν ὁποῖαν διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Μυκηνῶν σπουδάζομεν δι' ἰδιαιτέρου διαφέροντος, διελυκάνθη ἀνεπίστως καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἐξεδηλοῦτο. Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης καὶ τῆς βιομηχανίας ἐπηύξησε διὰ τοσούτου ἀπείρου πλούτου, ὥστε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἀνευῆθη.

Ἐνῶ δὲ αἱ ἀνακαλύψεις αὗται παρήγαγον τοσαύτην αἴσθησιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μᾶλλον ἀδιάφορον πρὸς τοιαύτας ἐργασίας κοινόν, ἑδημοσιεύθησαν πολλὰ ἐκείνων τῶν συγγραμμάτων, ἅτινα ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν καταλαμβάνουσι ἐπὶ πολὺν χρόνον θέσιν ἀξιοσημείωτον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ ἅτινα καταδεικνύουσι διὰ τῶν παραδειγμάτων ὅλην τὴν ποικιλίαν τῶν σπουδαζομένων θεμάτων, ἣν ἀενάως παρέχει ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότης. Ἐν ἀρχῇ τοῦ 1877 ὁ κ. Kœhler ἑδημοσίευσεν τὸ Α' μέρος τοῦ Β' τόμου τοῦ Corpus inscriptionum aetiarum, περιλαμβάνον τοὺς χρόνους τοὺς ἀπὸ Εὐκλείδου ἄρχοντος μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, συλλογὴ ἀξία λόγου, περὶ τὴν παρασκευὴν τῆς ὁποίας ὁ σοφὸς οὗτος κατέτριψε 12 ἔτη, καὶ ἥτις θέλει μείνει πρωτότυπον, ὅπερ δυσκόλως δύναται ἕτερον νὰ ὑπερτερῆσῃ. Ὁ κ. Kirchhoff συνεπλήρωσε τὸν Α' τόμον τῆς αὐτῆς Συναγωγῆς τῶν ἐπιγραφῶν. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Γ' τόμου, ὅπερ ἀνέλαβεν ὁ κ. Dittenberger, περιέχον τὰς μεταγενεστέραις τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐπιγραφάς, θὰ εἶναι ἄχρι τοῦδε περατωμένον. Ὁ κ. Foucart, ὁ ὁποῖος ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος πράττει ὅ,τι οἱ τρεῖς πρῶτοι σοφοὶ ἀνέλαβον διὰ τὴν Ἀττικὴν, καὶ ὅ,τι ὁ κ. Waddington ἠδυνήθη νὰ πράξῃ διὰ τὰς ἀνατολικὰς ἑλληνικὰς χώρας, ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον τῆς συλλογῆς τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Πελοποννήσου. Ἡ Ἥλις ἀνέστειλε πρὸς στιγμὴν τὸ ἔργον του διὰ τῶν ἀ-

νακαλύψεων τῆς Ὀλυμπίας, ὧν ὀφείλει ν' ἀναμνήνη τὴν δημοσίευσιν, μετὰ τοῦτο θὰ ἐπιληφθῆ τῆς Ἀχαΐας, ἐξ ἧς θὰ μεταβῆ εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἐπιγραφῶν τῆς βορείου Ἑλλάδος. Οὕτω δὲ τὸ Corpus τοῦ Bœckh ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἀνασκευάζεται μετὰ πεντηκονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Α' αὐτοῦ τόμου.

Ὁ κ. Heuzey ἐπεράτωσε τὸ ἔργον, ὕπερ ἀπὸ τοῦ 1862 εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ κ. Daumet, ἀρχιτέκτονος. Μέρος τῆς Μακεδονίας, σχεδὸν πᾶσα ἡ Θεσσαλία, ἡ πορεία ἡ τέως κακῶς ἐγνωσμένη τοῦ Ἐριγῶνος ἐν Λυγκηστίδι καὶ Παιονίᾳ, ἡ θρακικὴ ἐπαρχία τῆς Ζίχνης, ἡ χώρα τῆς Ἀπολλωνίας καὶ ἡ τοῦ Δυραχίου ἐξετάσθησαν παρ' αὐτοῦ οὕτως, ὥστε κατέστησεν ἴδια αὐτοῦ πάντα τὰ θέματα, ἅτινα διεπραγματεύθη. Ἡ ἀνακάλυψις καὶ ἡ ἐξ ὀλοκλήρου ἀναπαράστασις μακεδονικοῦ ἀνακτόρου ἐν Παλατίτσα, μνημείου ἐξ ἐκείνων, ἅτινα μόνον δύναται νὰ δώσῃσιν ἡμῖν γνῶσιν ἀκριβεστάτην τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἐν τῇ ἀμυῇ αὐτῆς εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἡ ἀνευρέσεις τρόπου ταφῆς ὁμοίου πρὸς τὸν ἐν χρήσει ἐν Ἐτρουρίᾳ, τὰ ἐρείπια τῆς Αἰανῆς, τῆς Ἡρακλείας, τῆς Λυγκηστίδος, τῶν Στόδων, τῆς Αυχνίδου, τὰ σχέδια τῶν μαχῶν ἐν Φιλίπποις καὶ Φαρσάλοις, πλὴν 240 ἐπιγραφῶν διδάσκουσαι τὰ ἦθη καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν χωρῶν τούτων, ὅκτω πίνακες γεωγραφικοὶ ὅλως νέοι, παραχωρηθέντες πρὸ πολλοῦ διὰ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν διάθεσιν τῶν γεωγράφων, οἵτινες ἐπωφελήθησαν εἰς τὰς κοινὰς αὐτῶν ἐργασίας, εἶναι τινες τῶν καρπῶν τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐρεῦνης. Οἱ κκ. Heuzey καὶ Daumet ἐκόμισαν εἰς τὸ Λοῦβρον 50 μνημεῖα, ἐν οἷς τὸ παριστῶν τὴν Δήμητραν καὶ Κόρην ἀνέχουσιν ἄνθος, κεφαλὴν τῆς Δήμητρος ἀρίστης τέχνης, ἀνάγλυφον τῶν Διοσκουρῶν ἐφ' ἵππου ὑπὲρ τράπεζαν ἀφιερωμάτων.

Οἱ κκ. Rayet καὶ Thomàs δημοσιεύουσιν ἤδη μέγχα σύγγραμμα περιγραφικὸν τῶν ἐρευνῶν, αἱ ἐποιήσαντο τῶ 1872 καὶ 1873 περὶ τὴν χώραν τοῦ Λατμικοῦ κόλπου, δαπάνη τῶν κκ. Γ. καὶ Ε. Ῥοτσχίλδ. Ἐξ πόλεις σημαίνουσαι ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατέχον τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἰωνίας πρὸς βορρᾶν ἢ Πριήνη, ἡ Μυοῦς καὶ ἡ Ἡράκλεια εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, ἡ Μίλητος καὶ τὰ Δίδυμα ἐπὶ τῆς χερσονήσου, τῆς πρὸς δυσμὰς κλειούσης τὸν κόλπον, ἡ Μαγνησία καὶ αἱ Τράλλες ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μαιάνδρου. Ὁ Κ. Ραγῆτ περιγράφει τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς χώρας ταύτης, ἐκθέτει μετὰ πολυμαθείας τὴν ἱστορίαν ἐκάστης τῶν πόλεων, περιλαμβάνων πᾶν ὅ,τι οἱ συγγραφεῖς, αἱ ἐπιγραφῶν καὶ τὰ νομίματα διδάσκουσι περὶ αὐτῶν, εἰς ταῦτα δὲ προσθέτει τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν πορίσματα. Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο περιστρέφεται καὶ περὶ ἕτερον θέμα. Ἡ Πριήνη εἶχε γὰρ τῆς Ἡολιάδος Ἀ-

θηνᾶς, ἐν τῶν τελειοτέρων πρωτοτύπων τῆς ἰωνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τὸ Διδυμαῖον, ἡ δὲ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Διδύμοις, ἔργον κολοσσιαῖον τοῦ Παιωνίου καὶ Δάφνιδος, ἦτο ἐν τῶν περιωυμωτέρων κτιρίων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἡ συμπλήρωσις δὲ τοῦ ὄλου ναοῦ καὶ αὐτοτελῆς παράστασις, ἦν ἐποίησατο ὁ κ. Θωμάς καὶ ἐξέθηκεν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν τῶν Παρισίων, τὰ ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια, ἅτινα οἱ συγγραφεῖς ἀπεκόμισαν, κατέχοντα ἤδη εἰδικὴν αἴθουσαν ἐν τῷ Λούβρῳ, κατέδειξαν τὸ καινοφανές καὶ τὸ διαφέρον, ὅπερ ἐνέχει ἡ ἰωνικὴ τέχνη εἰς τὰ τελειότατα δείγματα, ἅτινα ἐνυπάρχουσιν ἐτι ἐν τῇ Ἰωνίᾳ αὐτῇ. Τὸ Διδυμαῖον ἦτο μαντεῖον, ἡ δὲ ἰδιότης αὕτη ἐπέβαλεν ἰδιάζοντα πρόπον εἰς τὴν κατασκευὴν, οὗ τὰς λεπτομερείας οἱ ἀρχιτέκτονες ἠδυνήθησαν ν' ἀνεύρωσιν ἀνευ παραβάσεως τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Ἡ Ἡράκλεια ἡ ὑπὸ Λάτρω περιέχει ἀγορὰν, ἧς τσαυτὰ μνημεῖα περισώθησαν, ὥστε εἶναι δυνατόν σήμερον ν' ἀναπαρασταθῇ ὁλόκληρος. Τέλος οἱ ἀρχαιολόγοι οὗτοι ἀνεκάλυψαν 450 ἐπιγραφὰς καὶ γλυφὰς ἀρχαιοτάτου ρυθμοῦ. Ἐχομεν λοιπὸν ἐνταῦθα σοιχεῖα ἐξαιρετικῆς ἀξίας. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, οὕτως τὸ πρῶτον τεῦχος πρὸ τινος ἐδημοσιεύθη, δὲν κινεῖ μόνον τὸ διαφέρον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἐκτεθειμένην ἱστορίαν τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκτείνεται εἰς τὰς ἠθικὰς ἰδέας καὶ τὰς πολιτικὰς ἐπαναστάσεις τῶν μερῶν ἐκείνων.

Ὡς πρὸς τὴν κεραμογραφίαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος δὲν ἐφάνη μεγάλη συλλογὴ ὅλων νέα. Ὁφείλομεν ὅμως εἰς τὸν κ. Benndorf τὸ τρίτον τεῦχος τοῦ συγγράμματός του ὡς πρὸς τὴν κεραμογραφίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ Σικελίας. Τὸ τεῦχος τοῦτο περιέχει μέγαν ἀριθμὸν ἀγγείων τῆς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου συλλογῆς, συνεχίζον ἐπιστημονικῶς τὴν ἀρξαμένην ἐργασίαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τούτου καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Heydemann ἐπὶ τῶν εἰκόνων τῶν ἰδιαζουσῶν τῇ Ἑλλάδι κατ' ἀντιβολὴν πρὸς τὰς τῆς Ἑτρουρίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Διακρίνεται δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐπὶ τῇ ὀρθότητι τῆς ἐρμηνείας καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν σχεδίων. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο καὶ ἡ τοιαύτη δημοσίευσις τῶν ἀγγείων τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας συλλογῆς, ἡ πολυτιμότερα τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχουσῶν ὡς πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς κεραμογραφίας τῆς ἰδίως Ἑλλάδος, μικρὸν μέχρι τοῦδε ἐμελετήθη. Ἐν μέρει κατέστησαν αὐτὴν γνωστὴν οἱ κκ. Benndorf καὶ Heydemann. Κατάλογος συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Collignon πλήρης καὶ μεθοδικῶς μέλλει ὁσονούπω νὰ ἐκδοθῇ, τυπωθέντων καὶ τῶν τελευταίων φύλλων, καὶ παραδοθῇ εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχαιολογούντων.

Ὁ Gerhard πρὸ πολλοῦ ἐζήτησεν ὅπως συνταχθῇ Corpus τῶν ἑλληνικῶν πλίνθων. Νεώτα-

ται ἀνακαλύψεις ἐπέσπευσαν τὴν πραγμάτωσιν τῆς εὐχῆς ταύτης. Ὑπόσχεσις ἐδόθη. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. Κεκουλὲ, εἰς τῶν συγγραφῶν τῶν μελλόντων νὰ λάβωσι τὸ μεγαλειότερον, νομίζω, μέγας ἐδημοσίευσεν κατ' ἐκλογὴν εἰκόνας τῶν ἀγάλματιών τῆς Τανάγρας, ἔργον μέγα καὶ πολυτελείας ἐξαιρετικῆς καὶ πλουσιώτατον ἐκ παντὸς, ὅπερ παρέχει ἡ τελεία λιθογραφία. Οὐδέποτε ἄχρι τοῦδε ὑπομνήματα τοῦ εἶδους τοῦτου ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τσαυτῆς τιμῆς. Οἱ τεχνῖται καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι θὰ δυνηθῶσιν ἤδη νὰ παραβάλλωσι τοὺς πίνακας τῶν ἀπεικονισμάτων τούτων πρὸς τοὺς πίνακας τοὺς συνοδεύοντας τὸν κατάλογον τῶν πλινθίνων ἀντικειμένων τοῦ Λούβρου, ὃν ἐξετέλεσεν ὁ κ. Heuzey. Εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον ὅπως κατανοῇ τις κάλλιον τὴν ἑλληνικὴν τέχνην νὰ βλέπῃ τοὺς διαφόρους τρόπους, δι' ὧν ἐμπνέει τοὺς ἐρμηνευτὰς αὐτῆς. Αἱ πλάναι ἔστιν ὅτε τοῦ ἀντιγραφῆως διαφωτίζουσιν ἡμᾶς ὡς πρὸς τὰς οὐσιώδεις ἀρετὰς τοῦ πρωτοτύπου. . . .

Ἐκ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐφημερίδος φιλολογικῆς, ἐπιστημονικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς, ἐκδομένης ἑλληνιστὶ ἐν Παρισίοις, ἐν ἔτει 1819, ἀπεσπάσαμεν τὴν ἐπομένην συγκινητικὴν περιγραφὴν: Σ. τ. Δ.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΟΡΤΑΖΟΝΤΕΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

ἐν Παρισίοις, ἐν ἔτει 1819.

Οἱ ἐν Παρισίοις Ἕλληνες ὁμολογοῦσιν ἀπίρους χάριτας εἰς τὸν ἅγιον Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀρσένιον, ὅστις ὑπὸ θεοῦ ζήλου κινούμενος μᾶς συνήθροισε διὰ νὰ συνοδοξολογήσωμεν τ' ἅγια πᾶθη τοῦ Κυρίου μας καὶ νὰ συμπανηγυρίσωμεν τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Στοά τις μεγαλοπρεπῆς ἐπέιχε τόπον ἐκκλησίας. Ὁ σεβάσμιος ἑρεὺς μας ἐφορόντισε μέγας περὶ τῶν ὅσα συνέτεινον νὰ παραστήσωσι τὸν τόπον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ξένων μεγαλοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον. Δάπης ὠραῖος ἐκάλυπτε τὸ ἔδαφος· κρυστάλλινος πολυέλαιος ἐξηρητημένος ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ὄροφης ἐκόσμηε τὸ ὕψος τοῦ ὕψασμα πολύτιμον κατεσκέπαζε τὴν ἁγίαν τράπεζαν· τέσσαρα μεγάλα κανδυλῆρια ἐξ ἀργύρου ἐστόλιζον τὰς γωνίας τῆς· εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ὕψονετο σταυρὸς ἀργυροῦς, καὶ ὀπισθεν τούτου ἐφαίνετο ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος. Αἱ ἀκολουθίαι τῆς μεγάλης ἐβδομάδος ἐγίνοντο ἐσπέρας κατὰ τὰς ἑπτὰ ὥρας. Οἱ Νυμφεῖοι καὶ ὁ Ἐπιτάφιός ἐψάλλθησαν ἐξαίρετα, διότι εὐτυχῆσαμεν καλῶν ψαλτῶν· ἐκ τούτων διεκρίνοντο διὰ τὴν ἁρμονικὴν καὶ γλυκεῖαν τῶν φωνῶν οἱ κύριοι Νικολόπουλος, Σκοῦφος καὶ Δίδυμος. Ὁ ἐπιτάφιός μας ἦτο μικρὸς μὲν, ἀλλὰ κατεσκευασμένος μὲ γλαφυρότητα· ἔνδον ἔκειτο ἡ εἰκὼν τῆς ἀποκαθηλώσεως, περικυκλωμένη ἀφ' ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσιν εἰς Παρισίους ἄνθη. Ὁ

1. Δύο γυναῖκες βλέπουσαι τὴν φωτογραφίαν ἐκινήθησαν ὑπὸ περιεργείας νὰ ἐρωτήσωσι τὴν θυρωρὸν, ἧτις τὰς ἀπε-